

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Za učence kmetiške šole na Grmu razpisane so ustanove.

Kakor še vsako leto dozdej, tako si tudi letos ne moremo kaj, da bi naše kmetovalce na pričetek poduka na kmetiški šoli na Grmu ne opozorili.

Pač čudno, da, skoro nerazumljivo je to, da je potrebno prevagljivo večino prebivalstva naše dežele, kmetovalce, na šolo upozarjati, katera je jedino le za strokovno izobraženje njihovih gospodarstvu namenjenih sinov ustanovljena. To pride v prvi vrsti pač od tod, ker se je skoraj do najnovejšega časa v obče mislilo, da kmetovalcu izobražbe sploh treba ni, najmanj pa še strokovne. Kmetovalec ostane naj le neumen, neizobražen, on naj le pridno koplje, orje, seje, sploh dela, in zadosti je, najboljši se z njim tako shaja. In res je šlo na tak način toliko časa dobro, dokler je zadostovalo, da je kmetovalec pošteno desetino odračunil, tlako in roboto opravil, ter zraven še toliko pridelal, da je svojo družino preživel, ter tudi za povišanje svojega premoženja še kaj odprodal. Pod takimi razmerami protivil se je kme-

tovalec sam poduku, izobražbi, šoli, da, največji nasprotnik šole v obče bil je ravno on. Dandanes previdi pa že skoraj sleherni, da je šola prepotrebna.

Ali žal, tisočkrat žal, da naši kmetovalci skoraj brez izjeme le tiste sinove šolati dajo, kateri niso gospodarstvu namenjeni, ampak drugemu kruhu. Srednje šole, pred vsem gimnazije, so prenapolnjene. Za šolanje na gimnaziji potrošajo kmetovalci v obče svojim premoženjskim razmeram neprimerno dosti, mnogokrat preveč. Iz tega izvira skoraj sploh zadolženje posestva, katero konečno sinu izročijo, kateri se ali nič šolal ni, ali pa svojemu stanu, svojemu poklicu neprimerno, nevstrezljivo. Kako hoče potem tak mlad gospodar izhajati? Njegovi bratje so znabiti gospodje, katerim čisto in golo nič ne pomanjkuje, on sam je pa revež v dolg zakopan, iz katerega se ne more izkopati in — posestvo gre na boben.

Pač poslednji čas je že vendar, da se pričnejo naši kmetiški gospodarji spominjati pregovora: „jaz gospod, ti gospod, kdo bode pa krave pasel?“ in da temu primerno, posebno za strokovno izobražbo svojih naslednikov v go-

PODLISTEK.

Nekaj za izobražene bralce „Dol. Novic“.

„Dolenjske Novice“ imajo nalogo, da dajejo kmetom različne dobre nauke in da jim priobčujejo novice, ki se godé po svetu. Zatorej se pa tudi med bralci tega lista nahajajo večinoma le kmečki ljudje. Vendar sem zapazil, da „Dol. Novice“ ne beró samo ljudje, ki si s svojimi rokami vsakdanji kruh služijo, ampak tudi nekaj taci, ki se s svojo glavo trudijo, to je gospoda. Kakor se ima pri kmetih marsikaj pohvaliti, nasprotno pa tudi grajati, skoro takisto je pri gospodi. „Dol. Novice“ so vže dale kmetom mnogo lepih naukov, da bi popravili svoje napake, katerih nikdo sam ne vidi. Naj toraj enkrat ta list dá tudi gospodi kak potreben nauk. Najbolj potrebna nauka za gospodo sta: „Bodite zmerni v jedi in pijači in ne jejte ne prevročih jedil in ne pijte premrzlih pijač.“

Živel je nekdej v mestu A. na Nemškem bogat človek. Ta je sedel celo dopoldne na naslonjaču in tobak kasil ali se je pa na židano posteljo vlegel ter spal celo noč in še do 10. dopoldne. Ob 10. je zajutrkoval trikrat toliko kakor drugi ljudje. Ob 11. je vže južinal in ob 12. je jedel, kakor mlatiči. Od obile jedi se je tako odebelil, da je komaj sopal. Sosedje so rekali: „Ali veter tuli, ali pa naš sosed tako sopiha?“ Celo popoldné je zopet jedel, zdaj kaj gorkega, zdaj zopet kaj mrzlega, ali vselej brez slasti, ker ni bil lačen. Nikoli se ni moglo reči pri njem, kdaj ima kosilo, kdaj večerjo, ker je vedno jedel. Po večerji se je vlegel in tako težko sopal, kakor bi bil celi božji dan drva sekal. Zato je zmirom stokal in tožil, da je bolan. Hodil je k vsem zdravnikom v mestu, in jim pravil, kako je bolan. Použil je vse polno zdravil, a vse ni nič pomagalo, ker ni zmerno živel, kakor so mu zdravniki svetovali. Naposled poizvé o nekem zdrav-

spodarstvu skrbijo. Za to kmetovalci, posebno premožnejši, ne silite se s svojimi sinovi preveč v gimnazije, najmanj pa še s tistimi, kateri imajo za nami gospodarstvo prevzeti. Kaj si je vaš sin za svoj poklic, za svojo bodočo stroko boljši, ako ga daste za nekoliko let v gimnazijo ali realko, potem ga pa doma obdržite? Gotovo kaj malo, kajti v obče se tak človek res izobrazil, toda ne pa tako in v tistih predmetih, katere bi v bodočnosti kot kmetiški gospodar, ravno najbolj potreboval. Ako že sina, gospodarstvu namenjenega, za nekoliko let v srednjo šolo date, dobro, dajte ga pa potem še v kmetiško šolo na Grm, v kateri si bode pridobil naukov, svojemu prihodnjemu stanu prepotrebni. Sicer je pa šola na Grmu tako vrejena, da se v nji uče mladenči tudi vseh tistih predmetov, katerih se na spodnji gimnaziji ali realki (razun mrtvih jezikov) in da toraj niti potrebno ni, zaradi občne izobražbe sina v srednjo šolo pošiljati. Na Grmu šolajo se mladenči tudi jako po ceni. Tisti, kateri so ustanove (štipendije) potrebni, nimajo za drugo plačevati, kakor za obleko, obutev, perilo in učila. Tisti, kateri ustanove potrebni niso, plačujejo še za prav dobro hrano po 9 do 13 gl. na mesec, ker je ravno od tega odvisno, kako hrano da za ljubo vzemo. Stanovanje imajo zastonj.

Toraj kmetovalci, posebno premožnejši, ne pustite z velikimi žrtvami vstanovljene, kaj lepo vrejene, za Vaš stan prekoristne kmetiške šole na Grmu v nemar. Poslužujte se je, izkoristite si jo. Pošljite Vaše gospodarstvu namenjene sinove v njo. Nikdar vas ne bode grevalo; nikdar vam ne bode žal. Prepričali se bode v kratkem, da si v nji šolajoči mladenči ljubezen do težavnega kmetiškega stanu, pa tudi vsa duševna sredstva, ga marljivo in razumno, napredku vstreljivo iz-

niku, ki je silno daleč in ki je tako izurjen, da bolnika le pogleda in je vže zdrav. Pisal je temu zdravniku o svoji bolezni.

Zdravnik je koj zapazil, česa mu manjka, namreč ne zdravil, ampak sprehajanja in posebno zmernosti ter mu odgovori tako-le: „Ljubi prijatelj. Vi ste v hudem položaji, vendar lahko Vam pomagam, če hočete. V Vašem trebuhu imate hudo žival, velikega „lintverna“ s sedmimi žreli. S tem lintvernam moram jaz sam govoriti, in Vi morate k meni priti. Vendar Vi se ne smete peljati ali jahati na konju, ampak morate peš iti, ker, če se pretrese zmaj, znal bi Vam sedem črev naenkrat pregristi. Med potjo ne smete se večkrat kakor enkrat do sitega najesti, drugače ne bode prihodnje leto slišali kukovice kukati. Sicer pa storite, kakor hočete“.

Brž se napravi naš znanec na pot. Prvi dan je lazil počasi naprej; če ga je kdo pozdravil, ni

vrševati, v obilni meri pridobe. Z nova prične poduk na Grmu ob vseh Svetih. Prošnje za sprejem v njo in za deželne ustanove, vložiti so pri vodstvu do 20. septembra. (Glej razpis na predzadnji strani.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

60. rojstni dan našega presvitelega cesarja so vsi avstrijski narodi s Slovenci vred kaj ganljivo praznovali in se zlasti v pobožni molitvi obračali do Vsegamogočnega, naj nam preblagega vladarja ohrani še veliko, veliko let!

Na **Kranjskem** spi politiško življenje Slovencev; nihče se ne giblje in ne oglaš, da bi se naše narodne razmere izboljšale. Ali mar uživamo že vse pravice, katere so nam v ustavi obljubljene?! Ali je mar narodna enakopravnost na Kranjskem že izvedena?

O **dolenjski železnici** se čuje, da jo bode sama vlada zidala; no, potem jo utegnemo prej dobiti, nego smo se nadjali; da-si je ta vest malo verjetna.

Na **Štajerskem** imajo deželno razstavo, ki je kaj lepa in obilno obiskovana. Toda 21. avg., ko smo imeli silno vročino, bila je v Gradci grozna nevihta, ki je tudi v izlozbi povzročila veliko škode. Vročina je bila do 26. avgusta sploh neznosna; na mnogih krajih so bile pa tudi nevihte, viharji, toče. Na železnicah so se godile vsled neviht nesreče na Štajerskem in drugod.

Na **Koroškem** so izpale deželnozbornske volitve na korist liberalnim Nemcem, ki so bili kar od kraja izvoljeni; prodrli sta samo dva Slovenca, Einspieler in Muri. Na Koroškem je križ, ker so volitveni okraji tako neugodno za Slovence

mu odzdravil, če je videl kekega črva, brž ga je nejevoljen pohodil. Drugi dan bilo je vse drugače. Solnce je lepše sijalo, ptiči so prijetnejše peli, ljudje so bili mu uljudnejši. Ko pride v mesto, kjer je bil zdravnik, misli si: Ravno zdaj, ko bi bilo treba iti k zdravniku, ozdravel sem popolnoma. Ko pride k doktorju, veli mu ta, naj mu še enkrat vso bolezen razloži. Mož pa pravi: Vsaj mi nič več ni. Ko sem toliko dni peš k Vam hodil, ozdravil sem popolnoma. Zdravnik pa mu odgovori: „Dober duh Vam je to svetoval, da ste me ubogali; kajti zmaja ste vže uničili; vendar zapustil je še v Vašem želodeu jajčica, iz katerih se bodo izvalili mladi zmaji, ako ne greste še domu peš in na domu pridno drv ne žagate. Potem lahko visok starost dočakate.“ In res — živel je 87 let in bil zdrav ko riba v vodi.

Prvi naš nauk je toraj: Bodite zmerni in delajte!

razdeljeni, ker imajo konservativni Nemci, kot večji prijatelji Slovencev, ondi premalo veljave.

V **Trstu** in sploh med avstrijskimi Italijani rujejo na tihem nekateri Lahoni, ker jim je bilo njih lahonsko šolsko društvo razpušeno, in snujejo zopet novo društvo.

V **Istri** so imeli Slovani volitev treh deželnih poslancev, izvoljena sta slovanska narodnjaka: Mandič, Jenko in menda še eden tretji, od Slovanov priporočen.

Na **Goriškem** Slovenci še zmirom dlako cepijo po svoji „stari“ in „novi Soči“. — Na Tolminskem je bila zopet volitev deželnega poslanca.

Na **Madjarskem** bodo poskušali katoliško stranko osnovati, ako se vlada s škofi ne sporazume.

Pri volitvah v **gorenji avstrijski** deželni zbor so zmagali konservativci.

Čehi se bodo med seboj, z Nemci in z vlado morebiti sporazumeli, če jim vlada dovoli tudi v uradnem poslovanji česki jezik. Vlada naj bi sploh dovolila vsem narodom, kakor že §. 19. osnovnih postav govori, da rabijo povsod svoj jezik, naj piše gospod kmetu, ali kmet gospodu, ali če tudi gospod gospodu uradno piše.

Slovaki (sami se imenujejo Slovenci) so sklenili, da bodo krstne knjige v svojem slovaškem jeziku pisali. Kako pa uradujejo naši slovenski cerkveni uradi?

Iz **Bosne** so došli ne davno prvi bosniški vojaki skozi Trst na Dunaj. Vdeležé se glavnih vojaških vaj pri Lambach-u ter potem vrnejo nazaj v Bosno.

Kaj je novega po širokem svetu?

V **Italiji** je še veliko malo izobraženega ljudstva; ni čuda, da hrepené nekateri po avstrijskih Lahih, ker naši so dokaj omikani.

Drugi govori o zobeh.

Zobje so ljudem in živalim zelo potrebni, da ž njimi lahko grizejo trda jedila. Ob enem so tudi lep kinč človeku in pomagajo pri govoru. Večkrat se zapazi, da imajo kmečki ljudje lepše zobe, kakor gospoda. Kaj je temu uzrok? Za zobé je zelo škodljivo, ako prevroče jedila jemo. Kmečki ljudje imajo pa navado, da denejo jed pred hladit, predno začno jesti. Na kmetih jedó vsi z ene skledé. Gospoda pa prav hitro začne jesti, ko na mizo prinese kuharica, ki dene še vrelo jed v skledo. Pri gospodi imajo sicer krožnike, a ona navadno ne čaka, da bi se jed ohladila. Te vroče jedi so zelo škodljive za zobe. Kmečki ljudje jedó taka jedila, da se zobje vže pri tem, ko jedó, očistijo, n. pr. z rženim, koruznim in ovsenim kruhom. Na zobeh je steklenina, ki se lepo sveti. Pri vročini pa razpoka ta ste-

Nemški cesar je obiskal ruskega cara, da je ogledal velike vojaške vaje na Ruskem. Mogočnega ruskega cara je nemški cesar rusko nagovoril.

Med **Srbijo** in našo vlado so precejšnje napetosti, pri čemur menda trgovina obeh držav trpi.

V **Belgiji** so delavci v velikanskem številu delo ustavili. Namen temu štrajku je, državo prisiliti, da dobé delavci volilno pravo. Na ta način jo bodo težko dobili.

Skozi veliko afriško puščavo **Saharo** name ravajo napraviti železnico. — V ondotni marokanski državi je nekakošna vstaja.

Piše se nam:

Z Dolenjskega. — (Ali kdo za-nje skrbi?) za te reveže, za nezakonske otroke? misli sem si večkrat. Sirote imajo sicer mater, ali očeta, glavnega stebra pri telesni in duševni izreji nimajo. Za take siromačke, ki imajo navadno tudi ubožne, gotovo pa zatirane in zaničevane matere, prevzame k večjemu še občina skrb. Ali kako majhna, kako prisiljena je ta podpora, katero občine dajo včasih takim otrokom, to ve vsakdo. Občine jim sicer kaj vržejo še le takrat, če revše še tudi mater zgubi, da sirota nima pod milim Bogom nobenega varuha. Sodnije imajo sicer dolžnost, da postavljajo vsakemu mladoletnemu, ki je brez očeta, varuha. Ali vprašanje je, če zvedó sodnije za vse take nezakonske otroke. Morebiti, da so sodnije, — ki so sicer v novejši dobi kaj uzorni uradi — ktere se tudi v tem resnično brigajo tako, kakor mi je znano o sodišču pri nas, ki je vpeljalo pri vseh župnijskih uradih v svojem obsegu lepo navado, da poročajo sodišču o vseh novorojenih nezakonskih otrocih. Sodišče pozove na to nezakonsko mater. Njemu se zdaj posreči, kar ima ve-

klenina in oriba, v razpokline se vrinejo škodljive sladke ali kisle snovi. Ako sladkor jemo, ostane na zobeh in med zobmi ter v luknicah. Na tak način začno zobje gnjiti. Nekateri jedo do 60° vroča jedila; človek ima pa le 32° toplote, zato si mora pri tem zobe poškodovati. Gosposki ljudje potrebujejo zato večkrat zobnega zdravnika, kakor kmečki ljudje. Da si ohranimo torej lepe in zdrave zobe, uživajmo le mlačno, nikakor ne vročo hrano. Pa tudi ne pijmo mrzle vode, kedar smo kaj toplega zaužili.

Tretji nauk je pa: Ne pijte premrzlih pijač, zlasti ne premrzlega piva! Na ta način si je že toliko ljudi nakopalo hude bolezni v želodec, zlasti tako zvani želodčni katar, ki se ne dá z lepa odpraviti, ki ljudi dolgo nadleguje in marsikoga prerano v hladen grob spravi.

liko veljavo, da se izvé za očeta, ki prevzame hoté ali nehoté skrb za otroka, in ki vzame večkrat tudi mater v zakon. In če se tudi tako ugoden vspeh ne doseže, postavi se siroteku vsaj zgoodej že postavni varuh, ki vsaj deloma to stori, kar je brezvestni oče zamudil.

Z Dobrove pri Ljubljani. — Naš kraj je posebno srečen izmed drugih na Kranjskem. Blizo glavnega mesta Ljubljane ležeča lepa dobrovska dolina je jako rodovitna; lahko živi pridne poljedelce, ki v njej prebivajo. Marsikak Dolenjec bi zdihnil semkaj pridši: da, ko bi pri meni raslo tako! Kajti debelej zemlji ne škoduje niti suša niti moča kaj posebno.

Vendar ni samo natorna lepota, ki privabi k nam vsako leto stotine tujcev, marveč vže iz starodavnih časov sloveča božja pot Matere Božje vleče semkaj verne Slovence iz daljnih in bližnjih krajev. Milostna Devica je delila in deli tu svojim častilcem od nekdanj preobile milosti. Zadnja nedelja (17. avg.) bode pa Dobrovčanom ostala še v posebno prijetnem spominu: imeli so namreč dvojno slovesnost. Za čast nebeške kraljice ves vneti gospod župnik je preskrbel naše cerkvi prelepo kapelico lurske Matere Božje in dal prenoviti na pokopališču kapelo Marije Magdalene. Da se blagoslovite, je povabil častiti gospod župnik njih prevzviš. mil. g. knezoškofa Jakoba, ki so radovoljno prišli ter spremljani od velicega števila duhovščine, blagoslovili podobe in kapeli. Prelepa je bila procesija iz farovža, odkodar so nesla dekleta podobo lurske Device v cerkev; verno ljudstvo je radostno gledalo v nepopisno mil obraz nove podobe. Cerkveni govor je imel državni in deželni poslanec g. kanonik Klun, v katerem je kazal v zgovornej besedi, da je Marija združila v sebi vse popolnosti in čednosti družih svetnikov tako, da smé govoriti: v meni je vse! Cerkveno opravilo, pri katerem sta kazala Njih ekscelenca prevzvišeni knezoškof pa veleč. gosp. P. Hugolin, kako nebeško lepo je pravo koralno petje, je bilo dovršeno še le drugo uro popoldne.

Dasi so bili ljudje jako utrujeni, so se zbrali vendarle v obilnem številu tudi popoldne po litanijah v velikem spodnjem prostoru našega farovža. Tu se je vršil peti shod katoliškega političnega društva. Pri tem shodu sta poročala gospoda poslancu Povše in Klun o svojem delovanju v deželnem in državnem zboru. Prvi je govoril g. deželni poslanec Klun svojim volilcem. Kazal je, zakaj se je pridružil domoljubnej narodnej stranki v deželnem zboru; kako se je ta stranka vedno trudila za korist dežele zlasti s tem, da zniža davke, akoravno so potrebe vedno večje. Posebno jasno je kazal, kako koristni so nekateri sklenjeni zakoni n. pr. o govedoreji, pri

katerej je poudarjal, da bi Kranjska plačala ves zemljiški davek, ako zboljša vsako goved le za 5 goldinarjev, kar je prav lahko mogoče s tem, da se požlahtnuje goveda; djal je, da je rad glasoval za zboljšanje učiteljskih plač, da pa tudi pričakuje, da bodo naši učitelji to povračevali s tem, da bodo deco vzrejali res za Boga in domovino po starem geslu vse za vero, dom, cesarja. Zatr dil je slednjič, da bode vsigdar rad postregel svojim volilcem kolikor mu bode moč, le zaupno naj se obračajo do njega. Drugi poslanec za ljubljansko okolico g. Ogorelec je tudi poprijel za besedo, ter djal med drugim, da je deloval v deželnem zboru popolno soglasno z g. poslancem, vodjo Povšetom.

Obširno je poročal g. kanonik Klun o svojem in delovanju družih poslancev v državnem zboru. Število slovenskih poslancev je tako malo, da sami ne dosežejo ničesa; toda bili so vedno v zvezi z vrlimi konservativnimi Nemci in družimi Slovani — med seboj pa tako edini, da bi bilo le želeči, naj bi se godilo tako tudi v deželnem zboru. Zato so pa tudi v zadnjih petih letih marsikaj dosegli, ker bi jim to bilo sicer nemogoče. Govoril je posebno obširno in lahko umljivo o šoli ter pojasnjeval, zakaj je potrebna verska šola, z nekim posebnim navdušenjem. Reči moramo, da smo mu bili za te besede najbolj hvaležni. Nekaterim našim liberalcem bi privoščili, da bi bili slišali ta govor ter čuli, kako so gospodu poslancu pritrjevali naši verni možje.

Djal je tudi, da so imeli poslanci trdno upanje, da bodo pridobili vernim katoličanom šole, v kojih ne bode mogel učiti jud ali protestant, v kojih se bode učilo vse na katoliškej podlagi — ali med Čehom se je prikazal žalostni razpor: neverni Mladočehi pridobivajo od dné do dné več tal — ti pa sovražijo versko šolo ravno tako kakor nemški liberalci. Zato se ne vé, kaj bode sedaj. V gmotnem oziru je omenjal posebej kamniško in dolensko železnico, razne zakone, ki bodo posebno koristni kmetom ter sklenil, da bode ravnal kot mož po svojej vesti le v korist in blagor svojih volilcev in naroda slovenskega.

Gospod kapelan Lesjak, je zahvalil gospodu poslancu za trud v blagor domovine v imenu pričujočih volilcev z željo, naj tudi dalje delajo složno in edino po starem geslu v dušni in telesni prid našega naroda.

Gospod Klun pa je omenil bližnjega rojstnega dné našega očeta, presvitlega cesarja. S trikratim slavoklicem na Njihovo veličanstvo se je sklenil peti shod katoliškega političnega društva.

Pristavim le še: take shode naj napravlja vrlo društvo po vseh večih krajih mile naše domovine, pridobiva naj vedno več udov — in tudi Slovincem se bodo dnevi razjasnili!

Novi molitveniki!

Kruh nebeški

ali

navod pobožno moliti in častiti presveto Rešnje Telo
s trojno mašo in drugimi navadnimi molitvami.

Na svetlo dal **Janez Zupančič**, župnik.

Z dovoljenjem vis. č. ljublj. škofijstva. — Četrti pomnoženi natis, 1890.

437 strani. V pol usnje **70 kr.**, usnje z marmorirano obrezo **90 kr.** in usnje z zlato obrezo **1 gld. 20 kr.**

„**Kruh nebeški**“ je že dalj časa vsestransko priljubljena molitvena knjiga ter močno med ljudstvom razširjena. — Vez je posebno ličen in trpežen in ni zamenjati z onimi ponarejenimi, katere po somnjih ponujajo, vsejedno so pa cene kolikor možno nizke.

Ljubimo Gospoda našega Jezusa Kristusa sina živega Boga.

Podučna in molitvena knjižica od **dr. Josipa Stadlerja**, nadškofa vrhbosenskega. — Po tretjem jako povečanem izdanju poslovenil **dr. Anton Jeglič**, korar vrhbosenski.

Z dovoljenjem ordinarijata vrhbosenskega in ljubljanskega.

538 strani. Vezano v platno z zlato obrezo **1 gld.**

Ta knjiga je na finem papirju tiskana in se zamore imenovati ena najbolj obširnih med slovenskimi molitveniki; že ime gospoda izdajatelja in gospoda predstavljatelja jamči za praktično rabljivost in notranjo vrednost.

Rafael ali nauki in molitve za odraslo mladino.

Spisal **Jožef Kerčon**, duhovni svetovalec.

Z dovoljenjem preč. kn.-šk. ordinarijata ljublj. — V Ljubljani 1889. — 350 strani.

Vezana v pol usnje velja **60 kr.**, v usnje z marmorirano obrezo **80 kr.**, usnje z zlato obrezo **1 gld.**

Že iz naslova je razviden namen, za katerega je knjiga odločena: biti ima prijatelj, učitelj in vodnik za odraslo mladino obojega spola.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Iz Bregenca 6. avg. — Prehobil sem Bavarsko od vshoda do zahoda, lepa dežela je — ali še lepša je naša domovina. Dalo bi se marsikaj zapisati; ali opustim ter povem le nekaj več iz Bregenca na vorarlberškem, kjer sem sedaj — ob prelepem bodenskem jezeru.

Prišel sem semkaj včeraj čez mesto Lindau, ki leži preljubko na otoku ob južnej meji bavarskeje, s katero je zvezano po dolgem železničnem mostu. Je čedno staro mesto. Vendar ker je bil dež, sem ga zapustil ter se prepeljal s parnikom po jezeru v milo Avstrijo v mestice Bregenc. —

Vreme se je danes vravnalo; zato sem jo mahnil zopet k jezeru, prepeljal se s parnikom v Roršah na Švicarsko, kamor sem dospel v enej uri — od tod pa — slavno starodavno mesto Konstanc ob jugozahodnem bregu bodenskega jezera — zopet z železnico. Mesto, v katerem je bil od l. 1414 do 1418 občni cerkveni zbor, ne bom popisaval, pač pa se hočem nekoliko ozreti na okolič bodenskega jezera.

Ako se sme kakov kraj primerjati raju, se sme to pač zgoditi s tem krajem, katerega gledam. Veliko jezero, na katerem plujejo avstrijsanske, nemške in švicarske ladije. je obdano z mičnimi mesti, trgi in vasmí, na južnem bregu vodi švicarska železnica do Bregenca, Konstanc itd. Polje rodovitno in najlepše obdelano. Dolenjec, semkaj bi bilo treba priti učít se, kako se obdeluje zemlja ter prisili vsak usejen košček, da donaša dobiček. Okoli Bregenca daleč proti jugu po tako znaní renskeje dolini in ob vsej jezerskeje obali do Konstanc je takorekoč le eden sam sadni vrt, skozi kojega pelje železnica. Sadje v najlepših vrstah rase po travnikih, sadje po njivah — samo po vinogradih ne. Čudno se mi je res videlo, kako je postala zrela pšenica pod hruško ali jablano, ali bila je in sicer lepa. Jablana in hruška pa tudi polna najlepšega sadja. Na Dolenjskem so gmajne s trnjem porasene — tukaj ni nobene gmajne pa tudi nobenega travnika brez najlepšega sadja. Res ti je lepota. Vinogradov je dovolj. Pri Arbonu rase celo tako izvrstno vino, da ga posestniki ne predajo radi. Čudno, 2100 metrov, torej 200 metrov smo više nad morjem kakor Novo Mesto, ali trta rodi — dobro, dasi so tako blizo visoke tirolske in švicarske goré — zakaj bi Dolenjsko ne rodilo jako dobre kapljice, ki ima toliko boljše lego?! Treba bi bilo tako dobro obdelovati, kakor se obdeluje tukaj! A trtna uš? Te menda tu še ni; pač pa imajo Nemci, Bavarci, družega sovražnika ki se množi v milijonih in milijonih ter preti pokončati lepe nemške gozde. To je nekov večerni metulj, ki ga zovejo „nona“. Njegova gosénica žre smrekove igle, družega ne. Letos se je razširil tako, da je končal uže velike gozde blizo Monakovega. Skušajo marsikaj, da bi ga pokon-

čali, prižigajo gromade, električno luč — tisoče jih res zgori, toda kaj se to pozna pri milijonih!? Ako Bog ne pomaga z ostro zimo, bode pač zastoj trud človeški!

Posebno zanimivo je tudi, da se nahajajo povsod po Bavarskem pa tudi vorarlberškem tako zvane tičje valilnice — hišice, v katerih imajo tičice mlade. Vse polno jih je, koder sem hodil tako tudi tukaj okolo jezera, — na drevesih, ali kar na visocih drogovi. Ti pač znajo ceniti drobne tičice. Kaj pa Dolenjci? kolikokrat so vam uže priporočale valilnice Dol. Novice. Radovedni smo, koliko vas je, ki ste jih napravili?

Domače vesti.

(Duhovniške premembe.) Premeščeni so č. gg. kaplani: Janez Nemanič iz Fare pri Kostelu v Šentjurij pod Kumom; Anton Bojanec iz Šentjurja pod Kumom v Šentjanž; Janez Bolta iz Šentjanža v Ledine kot farni oskrbnik; Anton Žnidaršič, novomašnik, pride v Faro pri Kostelu; Franc Birek, semeniški duhovnik, v Kočevje; Janez Ambrož iz Križevga pri Kostanjevici v Moravče; Václav Vondrašek, novomašnik, v Križevu pri Kostanjevici; Matevž Pintar iz Šentruperta v Trnje kot ekspozit; Janez Šiška, semeniški duhovnik, v Šentrupert; Franc Košir iz Šentpetra pri Novem Mestu v Škocijan pri Dobravi; Janez Hromec iz Borovnice v Sp. Log kot farni oskrbnik; Anton Tramé iz Dobropolja v Šentpeter pri Slavini kot ekspozit; Janez Zakrajšek, novomašnik, v Metliko; Jakob Lebar iz Boštajna v Spodnjo Idrijo; Janez Pavlič iz Metlike v Boštanj; Janez Hudovernik iz Preserja na Vače.

(Premembe pri č. gg. frančiškanih.) G. p. Florentin Hrovat je postal gvardijan v Novem mestu, p. Izidor Normali v Pazinu. Predstavljeni so oo.: Hugolin Sattner iz Novega mesta v Ljubljano, Častimir Zupet iz Ljubljane v Novomestu, Efrem Turek iz Pazina v Novomestu, Avrelj Knafelj iz Novega mesta kot vikar v Karlovec.

(Premembe pri uradnikih) g. Fr. Kalan je postal davčni nadzornik, g. F. Bervar (v Mokronogu) davčni adjunkt in g. Sedlak davčni praktikant v Krškem.

(Imenovanje.) Gospod vitez Vestenek imenovan je vladnim tajnikom v Ljubljani.

(Živinozdravnik) g. Alf Folakovski gré iz Črnomlja v Logatec; iz Logatca pa gré v Črnomelj g. France Majdič.

(Šolske novice.) V Trebnjem in v Toplicah bodete se letos odprle čveterorazredne ljudske šole, v Novem mestu pa za deklice

trirazredna. Dotične službe so vže bile razpisane. — Letopis novomeškega gimnazija ima letos lep slovenski spis o „zloženkah“ (o sestavljenih besedah) iz peresa g. prof. Peruška, letopis krške meščanske šole pa spis o menicah, spisal dr. Romih.

(„Dolenjski Sokol“) se udeleži slavnosti ustanovitve „Celjskega Sokola“, katera bode dné 7. in 8. septembra. K tej slavnosti pridejo razven slovenskih telovadnih društev tudi „Sokoli“ iz Hrvatske in Češke. — Mestni magistrat celjski je sicer prepovedal vso slavnost, ali temu je odbor priziv uložil na deželno vlado, katera bode, kakor je pričakovati, ugodno rešila; posebno ako pomislimo, kaj je bilo pruskim pevcem iz „rajha“ vse dovoljeno na Dunaji, ko so peli za nas Slovane žalilne pesmi: „Wacht am Rhein“, „Heil dir im Siegeskranz“ in to v prestolnici avstrijski; nam Slovencem pa na domači zemlji slavnosti zabraniti!? Pomisliti je tudi treba, da v Avstriji prebiva le peti del vseh prebivalcev — Nemcev in po želji nekaterih zagrižencev bi imela Avstrija kmalu postati bolj nemška kot — Prusija.

(Premovanje goveje živine) bode letos v Št. Vidu pri Zatičini.

(Viharji in nevihte.) Med dolgo sušo, katero smo imeli na Dolenjskem, Krasu, Primorji in Hrvatskem, dogajale so se po drugih deželah nevihte, tako je 19. avgusta toča silno razsajala v Gradci in okolici, kjer je na tisoče okenj potokla, veliko škode napravila po vrtovih, zlasti na sadnem drevju, tudi na razstavi, katera je v Gradci, je obilo škode. — V ponedeljek 25. avg. bila je neznosna vročina, katero je pospeševala gorka sapa, zvečer pa je bila huda nevihta, katera je pri nas v mestu sicer napravila le malo škode na strehah, po okolici pa je preobračala kozolce, v katerih je bilo še dosti žita, posebno ovsa, zelo je otresla sadno drevje, podobna je bila orkanu; za nevihto pa je prišel dolgo zaželeni dež, toda — premalo ga je bilo. — Tudi od mnogo drugih krajev čujemo o tej nevihti, v Ljubljani je na tisoče opeke pometala raz streh in zelo poškodovala drevored „Tivoli“, kjer je tudi vsled padanja močnih vej in vrhov ponesrečil nek mizar, kateremu se je dvakrat noga zlomila; po vsej ljubljanski okolici je mnogo hiš razkrila, kozolce podrla in drevje s koreninami ruvala ali lomila. Tudi iz drugih krajev Kranjske je čuti taka ne vesela poročila. — V Celovci in okolici je bila isti dan med nevihto toča debela kakor orehi, katera je obilo škode provzročila. — V Trstu je bilo posebno morje zelo razburkano in je več ladjic preobrnilo, pri kateri priliki sta en gospod in gospa utonila, po vsem adrijanskem morji so bile veče ali manjše nesreče.

(Iz Adlešič) se nam poroča od 21. avg.: V nedeljo je tu v Kolpi utonil Jože Adlešič iz Burje št. 7. — V torek 12. t. m. je tudi pri nas naredila toča veliko škode. Pobila je skoraj vso trto. — Sušo in vročino imamo silno. V sredo n. pr. kazal je toplomer ob 3. popoldne + 33° C v senci, a na solncu 60° C.

(Na Vrhniki) je umrl slovenski domoljub, g. Fr. Kotnik, veleposestnik in tovarnar. Bil je svoje dni tudi deželni poslanec. Naj v miru počiva!

(Vabilo na naročbo.) V rokopisu imam pripravljen slovenski zemljepisni atlas, ki bode v prvi vrsti raznovrstnim slovenskim šolam primeren. Ako dobim dovolj naročnikov, hočem ga sam založiti, čeravno je treba veliko denarja v tako delo vtakniti. Uljudno vabim torej vsesкупno slovensko občinstvo na obilo naročbo prvega šolskega slovenskega zemljepisnega atlasta, čegar cena bode 1 gold. Naročnine ni treba naprej pošiljati. Z odličnim spoštovanjem

Ivan Lapajne,
šolski ravnatelj.

V Krškem 27. avgusta 1890.

(Prošnja.) Iz zapuščine vdove nekega domoljuba prodaja „Slovenija“ na Dunaji: „Ljub. Zvona“ letnik 1882., 1883., 1885. in 1886. po 2 gld. 50 kr., 1884. za 3 gld. „Kresa“ letnik 1883., 1884. in 1885. posamne po 2 gld., vse tri za 5 gld. Stritarjev „Zvon“ 1878 (vezan) in 1880 po 2 gld., vse zvezke dr. Tavčarjevega „Slov. Pravnika“ za 1 gld.

(Nove molitvenike) priporoča „Katol. Bukvarna“ v Ljubljani. Častite bralce opozorjemo na priloženo prilogo.

(Vežbovnik) se imenuje nova vojaška knjiga, katero je spisal znani major Komel-Sočebnan, ki je spisal vže obilo vojaških knjig za vojake našega jezika. Cena knjižici je 20 kr.

(Kupčija z jabolki.) Kdor ima mnogo jabolk jih bo lahko dobro prodal, oglasi naj se pri kmetiški družbi v Ljubljani.

Smešnice.

(Drago posvetovanje.) — Kmet odvetniku: Gospod doktor, ali je dolžan povrniti gospodar škodo, katero napravi kje njegov pes? — Odvetnik: Kajpak, da je dolžan. — Kmet: Prosim vas torej, da bi mi dali 60 kr. za kokoš, katero mi je odnesel vaš pes. — Odvetnik: Dobro, dam vam jih. Ker pa jaz za vsako odvetniško posvetovanje računim 2 gld., doplačajte mi le 1 gl. 40 kr., ker vam je moj pes napravil za ostalih 60 kr. škodo.

(Dober razlog.) Moj oče vas pozdravlja in prosi, da mu vrnate dežnik, ki ga vam je pred šestimi tedni posodil. — Da, da! Evo ti ga, dete moje! Pozdravi lepo tvojega očeta in reci mu, da bi mu bil dežnik takoj vrnil, a nisem mogel, ker je vseh šest tednov neprestano deževalo.

Poslano.

„Matica Slovenska“ razglasa nastopni stalni program „Slovenske Besede“, ki je po prejšnem nekaj prenarejen:

Matica Slovenske odbor je sklenil izdajati znanstven list „Slovenska Beseda“, kateremu naj bi bil glavni namen pospeševati razvoj našega knjižnega jezika ter določiti in utrditi jednotne pravilne oblike v govoru in pismu.

V ta namen se je imenovani odbor obrnil do nekaterih slovenskih jezikoslovcev ter skupno z njimi določil bodočemu listu stalni program. Po tem programu se bodo razpravljala v „Slovenski Besedi“ vsa vprašanja, tičoč se slovenske slovnice, katera še niso dognana ali še ne dosti razjasnena; pri tem se določi, koliko se je ozirati na etimologijo, koliko na zgodovinski razvoj in koliko na fonetiko sedanjega živega jezika. List bode odmenjen slovenskemu jezikoslovju sploh, a najbolj se bode oziral na pravorečnost in jednotno pravilno pisavo. Vse dognane stvari se bodo zbrale, in na podlagi teh beležkov se bode mogla izdati slovenska pravopisna knjižica.

„Slovenska Beseda“, bode nadalje pospeševala pravilni razvoj slovenskega besedja v slovarkem oziru in si torej prizadevala pripomoči v to, da se natančno določijo pomeni besedam, kjer se kaže razlika v rabi, da se strokovno nazivoslovje (terminologija) razvije po svojstvu in pravilih slovenskega jezika in da se jezik obogati iz nikakor še ne povse razkritih zakladov narodnega govora; v ta namen bode list tudi prinašal iz raznih krajev zbirke takih besed, ki so ali sploh manj znane, ali imajo v različnih krajih različen pomen.

Najpripravniji bodo v obče kratki spisi, ki se bodo držali omenjenih mej; sprejemale se bodo pa tudi kritike vseh slovenskih knjig z ozirom na njih jezik.

Vse to se bode zgolj stvarno razpravljalo; mirni in stvarni polemiki, katera uči polagoma spoznati resnico, bode „Slovenska Beseda“ na razpolaganje; a izključeno iz nje bode vse strastno in osebno napadanje in pikanje, za kar jamči uredništvo, kateremu je gledé tega pridržana pravica, da popravi in zavrže vse, kar bi se ne ujemalo s tem načelom.

Časopisa pride vsako leto na svetlo blizu dvanajst pól v nedoločenih obrokih, približno jedna pola vsak mesec. List prične izhajati, kadar se nabere dokaj gradiva.

To podjetje je pa le tedaj mogoče izvesti, ako se pridobi dovolj sotrudnikov, ki bi list podpirali z rednimi spisi. Odbor Matice Slovenske toraj vabi vse slovenske razumnike na skupno delovanje ter jih uljudno prosi, naj z znanstvenimi razpravami, z mirno kritiko, pa tudi s kratkimi nasveti podpirajo to za razvoj slovenske knjižnosti prekoristno podjetje, da v resnici doseže svoj namen. Dopise bode sprejemal od 10 septembra t. l. dalje urednik bodočemu listu, gimn. prof. A. Bartel v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 20. julija 1890.

Odbor Matice Slovenske.

Listnica uredništva.

Gosp. V. ž v R. Hvala za dopis. Prihodnjič. — Gospodu dopisniku od sv. Duha istotako.

Loterijske srečke.

Gradec	16. avgusta	39	87	16	78	80
Trst	23. „	55	87	24	8	21

Povodom ločitve od prijazne ravani dolenske, kličem vsem dotičnim znancem in prijateljem srčni

„Z Bogom!“

Šmihel pri Rudolfovem, dne 24. avgusta 1890.

[166]

Ivan Raktelj, II. učitelj vipavski.

ZAHVALA.

Dne 15. julija t. l. je moje poslopje v Krasinjem Verhu popolnoma pogorelo. Zavarovana sem bila pri banki „SLAVIJI“, katera je dala škodo takoj ceniti, in mi je isto takoj izplačala, ne da bi mi bila kaj vtrgala. — Zatoraj banko „SLAVIJO“ najtoplejše priporočam, kajti prepričana sem, da se ne bo nikdo kesal, kdor se zavaruje pri tem zavodu.

[167]

V Škocijanu, dne 24. avgusta 1890.

Anton Kirar l. r., priča.

Marija Martinčič l. r.

Martin Rohrmann l. r.,

Josip Globevnik l. r.,

zastopnik.

župan.

Št. 6987.

Razpis!

Na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Novem mestu, — z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom —, izpraznjenih je 6 deželnih ustanov za prihodnje šolsko leto 1890/91, katero se prične 1. novembra 1890.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in so z dobrim uspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadje-rejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in poduk v šoli, obleko si pa morajo sami preskrbovati.

V šolo sprejemajo se tudi:

1.) Plačujoči učenci, kateri plačujejo po 33 do 50 kr. na dan za hrano in stanovanje, in pa 20 gld. šolnine na leto; in 2.) eksternisti, ki zunaj šole stanujejo in plačujejo le šolnino.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje se imajo do 20. septembra 1890.

izročiti vodstvu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem mestu.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričalo dovršene ljudske ali obiskovane srednje šole, zdravniško potrdilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju in župnijsko spričalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu priložiti je reverz ali obvezno pismo starišev oziroma varuha, zaradi vzdrževanja učenca.

Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani,

dne 21. avgusta 1890.

[169—1]

Šolske knjige

in vse šolske potrebščine prodaja
J. Krajec v Novem Mestu.

Priporočilo.

Podpisani se vljudno priporočam. slavnem ob-
činstvu, posebno pa visokočastiti duhovščini, za obilno
naročnino ličnega in trpežnega obuvala po naj nižji
ceni. — **Franc Picelj**, čevljarski mojster in starosta
katoliške družbe rokodelskih pomočnikov h. št. 171
v Rudolfovem. [168—1]

Z največjim spoštovanjem podpisani, se priporo-
čam preč. duhovščini in preč. cerkvenim predstojni-
štvom za vse v

slikarsko stroko spadajoča dela;

bodisi altarne slike, božje grobe, križeva pota ali na
platno ali pa na opresni zid, ter zagotavljam solidno
in fino izvrševanje, ter primerno ceno.

Anton Cej,

slikar v Novomestu.

[159—2]

Tedenski sejmi v Zagrebu.

Mestni zastop v Zagrebu sklenil je, da bodo
od 27. avgusta t. l. nadalje v Zagrebu **tedenski
sejmovi** in to **vsako sredo**, ako pade na ta
dan praznik, bode prvi dan po njem, nadalje na
veliki četrtek in na dan **sv. Tomaža** dne
21. decembra. Znano je, da se nazagrebške sejme
prižene veliko **goveje živine, konj in pre-
šičev**. — Opozorujemo toraj živinske trgovce in
mesarje na te zagrebške tedenske sejmove, kder
bode gotovo prilika za dobro kupčijo. Na za-
grebskih sejmi je tudi živahna kupčija s pri-
delki iz Hrvatske in severne Bosne, tudi se od
teh sejmov izvažajo goveja živina po vsej Avstriji,
konji pa v Italijo. (165)

Mestni zastop v Zagrebu.

Za gospodinjo

želi službo dobiti, pri kakem g. župniku ali pa kje
drugje, v domačem gospodinjstvu izobražena, posebno
pa kuhanja večja, ter v najboljših letih stoječa

Alojzija Boškovič,

[163—2]

poste restante Toplice pri Rudolfovem na Dolenjskem.

Stanovanje,

se takoj odda v hiši št. 60. — Več se izve pri **Frid.
Schwarzu** poleg pošte. [170—1]

V najem za več let ali na prodaj
iz proste roke se da

kréma v Vel. Laščah,

ležeča ob cesti nasproti c. kr. sodnije, z vsemi gospo-
darskimi poslopji, katera so v dobrem stanu. Za tem
tudi več oralov gozda, njiv in košenine. — Natanč-
neje se izve pri posestnici

Uršuli Somrak,

v Velikih Laščah šteč. 22.

[171—]

V Bajnofu pri Novem mestu je [161—2]

izvrstno staro vino,

kakor tudi prav stara črnina ter dobro novo vino,
v vsaki množini in prav po nizki ceni na prodaj.

Najboljša vazelina in mazilo za vozove,

vsake količine, dobiva se po najnižji ceni pri trgovcu

Fr. Kastelico starejšemu, v Novomestu,

[172—1]

(pri plavi krogli.)

Učenec,

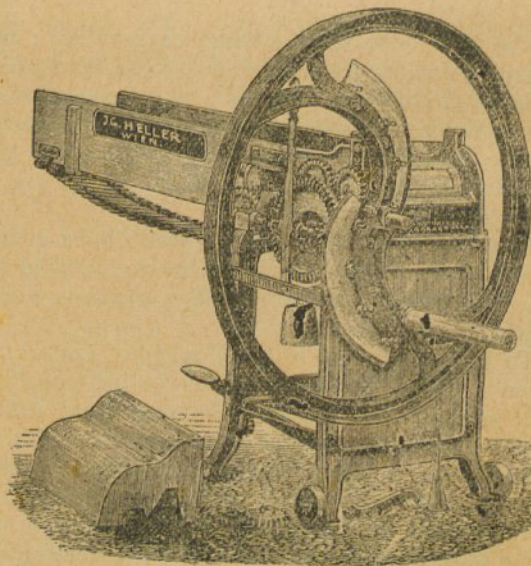

14—16 let star, nemškega in slovenskega jezika zmo-
žen in ki ima posebno veselje za kupčijo, sprejme
se v prodajalnico z mešanim blagom pri
Janko Puhek-u u Črnomlju [160—2]

Vsi stroji za kmetijstvo i vinorejo!

Vinske in sadne stiskalnice,
Grozni mlini in mlini za sadje,
vse najnovejše sestave v razni velikosti.

Škropilnice za trte.
Mlatilnice, snažilnice in vitlje ali vlečki,
robkalice za koruzo, sejalnice, plugi itd.

Automatične stiskalnice za zeleno klajo.

Sušilnice za sadje in zelenjavo.

Rezilnice za krmo v veliki izbiri in izvrstni
izpeljavi ponuja po najnižjih
tovarniških cenah [162—2]

IG. HELLER, DUNAJ, Praterstrasse 78.

Slovenske zapisnike in razjasnila na zahtevanje
brezplačno in franko. — Prodajalci dobé ugodne pogoje.

Zmožni zastopniki se iščejo in dobro plačajo.